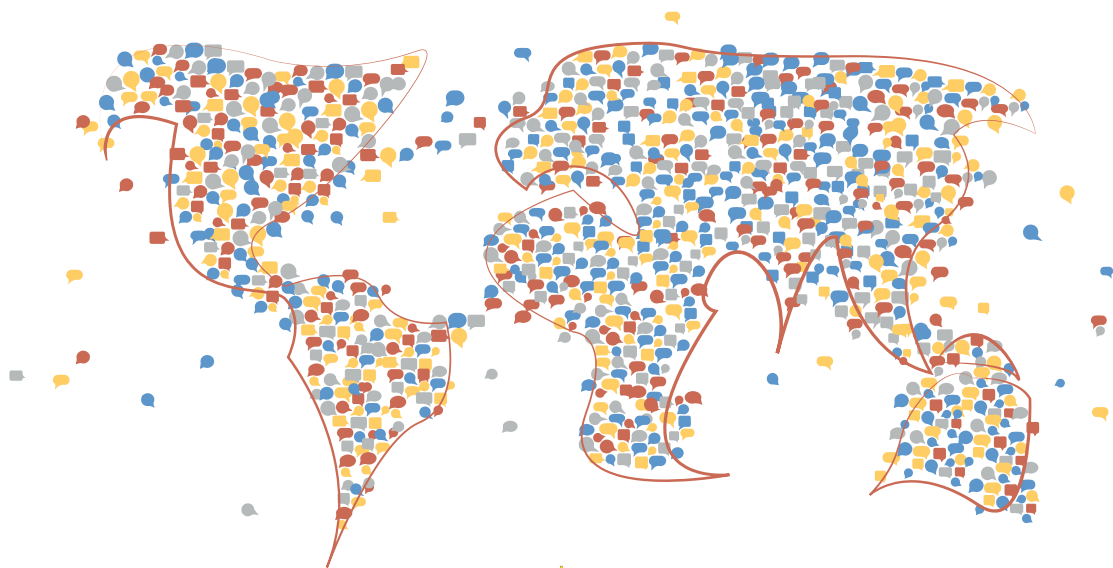

Internationellt utvecklingssamarbete och fredsfrämjande verksamhet

Information om Sveriges Domstolars
internationella verksamhet

SVERIGES DOMSTOLAR

”

Experter från Sveriges Domstolar genomför varje år viktiga insatser inom utvecklingssamarbetet och den fredsfrämjande verksamheten. Våra internationella bidrag är visserligen begränsade men som länkar i en större kedja är de likväl betydelsefulla. Det finns därför all anledning att lyfta fram de gedigna insatser som görs. Syftet med detta dokument är att beskriva den internationella verksamheten och berätta något om genomförda och framtida insatser.

MARTIN HOLMGREN
DOMSTOLSVÄRKETS GENERALDIREKTÖR

Bakgrund

Sveriges Domstolar har sedan början av 1990-talet varit engagerade i internationellt utvecklingssamarbete. Inledningsvis bedrevs utvecklingssamarbeten med Estland, Lettland och Litauen som en del i ländernas EU-närmande. Utvecklingsprojekt har genomförts såväl enskilt som tillsammans med andra länder, exempelvis EU-projekt i Bulgarien och Ukraina. Omfattande projekt genomfördes under flera år med Ryssland och Turkiet. Under senare år har utvecklingssamarbetet geografiskt fokuserats på länderna på Västra Balkan. I regel handlar det nuvarande utvecklingssam-

arbetet om att arbeta inom rättsområdet för att underlätta ett framtida medlemskap i EU eller som ett led i grannlandspolitiken. Insatserna syftar till att bidra till uppbyggnad och utveckling av ländernas rättsväsenden.

Sedan cirka tio år tillbaka bidrar Sveriges Domstolar även med personal till fredsfrämjande insatser som uppstått till följd av säkerhetspolitiska kriser och konflikter. Det handlar i huvudsak om insatser inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Blivande domstolsbyggnad i Malmö.

Ramarna för Sveriges Domstolars internationella verksamhet

Sveriges Domstolars internationella verksamhet ska ligga i linje med den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt regleringsbrevet ska Domstolsverket initiera och samordna Sveriges Domstolars internationella verksamhet. Domstolsverket ska bidra till internationell civil krishantering (används här synonymt med fredsfrämjande verksamhet) och internationellt utvecklingssamarbete. Verksamheten leds av Domstolsverkets enhet för internationella relationer. För att möta de krav som ställs på deltagande i olika internationella insatser har Domstolsverket skapat en särskild expertbas. Basen består av kvalitetssäkrade experter från Sveriges Domstolar, mestadels domare, som med kort framförhållning kan tas i anspråk för

olika typer av insatser. Årligen deltar ett antal experter från Sveriges Domstolar i det internationella arbetet.

Verksamheten kräver extern finansiering. Samarbetsprojekt inom det internationella utvecklingssamarbetet finansieras huvudsakligen genom Sida eller något av EU:s finansieringsprogram. De finansiella villkoren för Domstolsverkets bidrag till internationell civil krishantering regleras i ett särskilt regleringsbrev som är gemensamt för flera utsändande myndigheter.

Domstolsverket hanterar dessutom en större mängd förfrågningar om studiebesök till Sveriges Domstolar.

Carin Westerlund och Christoffer Démery från expertbasen utbildar palestinska domare på temat könsrelaterat våld. Foto: Carl-Johan Breitholtz

Suedi
Sverige

Foto: Kristian Pohl, Regeringskansliet

”

I centrum av Albaniens EU-integration och dess utveckling står de rättsliga frågorna. Det svenska samarbetet kring hantering av unga lagöverträdare är en viktig del i den processen. Projektet har kommit långt och fått ett stort genomslag på kort tid.

JOHAN NDISI
SVERIGES AMBASSADÖR I ALBANIEN

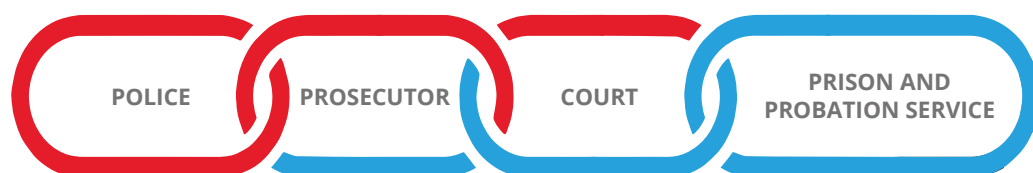
Den internationella verksamhetens två huvudområden

– internationellt utvecklingssamarbete och fredsfrämjande verksamhet

Unikt myndighetsgemensamt utvecklingssamarbete med Albanien

I början på 2018 inleddes genomförandefasen av ett myndighetsgemensamt projekt rörande behandlingen av unga lagöverträdare i Albanien. Projektet genomförs tillsammans med Polisen, Åklagarmyndigheten och Kriminalvården och är i det närmaste unikt ur ett internationellt perspektiv. Projektet syftar till att öka kapaciteten hos de albanska rättsvårdande myndigheterna att hantera ärenden med unga lagöverträdare på ett sätt som är förenligt med internationella standarder. Redan tidigt i projektet kan vissa konkreta resultat skönjas. Både insikterna och förmågan hos de albanska myndigheterna har ökat, inte minst när det gäller samarbetet och informationsutbytet mellan de olika delarna inom rättskedjan. Samarbetet har en hög prioritet för den svenska utrikes- och biståndsförvaltningen som gärna vill stödja de albanska reformerna inom rättsväsendet, eftersom dessa är så viktiga för landets strävanden mot ett framtida EU-medlemskap.

Under projektets första år inriktades samarbetet främst på pilotdomstolarna i städerna Tirana och Durrës. Ett antal utbildningsinsatser genomfördes i samarbete med Åklagarmyndigheten och den albanska domstols- och åklagarakademin. Dessa utbildningar har varit framgångsrika vilket inneburit en stor efterfrågan på liknande insatser. Därför genomförs motsvarande aktiviteter för domstolar och åklagarkammare runt om i Albanien och inkluderar även blivande domare och åklagare under utbildning i Tirana. För att möjliggöra en mer överskådlig och enhetlig rättstillämpning kommer projektet också arbeta fram en rättsfallssamling. Med tanke på de resultat som redan uppnåtts har diskussioner om ett fortsatt utvecklingssamarbete mellan rättsväsendena i Sverige och Albanien inletts.

The Albanian – Swedish Integrated Juvenile Justice Programme

Mer effektiva domstolar i Bosnien-Hercegovina

Domstolsverket har ett bilateralt samarbete med the High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina (HJPC). Projektet fokuserar huvudsakligen på arbetsmetoder och delegering av arbetsuppgifter i domstol samt administrativt stöd till domstolschefer. Projektet har sedan starten i huvudsak varit uppbyggt kring systerdomstolssamarbeten mellan pilotdomstolar i Bosnien-Hercegovina och svenska domstolar. Varbergs tingsrätt har haft ett samarbete med distriktsdomstolen i Tuzla i entiteten Federationen Bosnien och Hercegovina, och tingsrätterna i Ystad och Malmö har haft ett motsvarande utbyte med första instansdomstolen i Bijeljina i entiteten Republika Srpska. Arbetet är huvudsakligen uppbyggt efter en modell som består av studiebesök vid tingsrätterna i Sverige och aktiviteter där medarbetare från de svenska domstolarna besöker domstolarna i Bosnien-Hercegovina. Mellan besöken genomförs arbete vid de bosniska domstolarna. Utbytet och mötet mellan domstolspersonal från respektive land är en nyckel till framgång.

De nya arbetsformerna som har tagits fram inom ramen för projektet har lett till förbättringar både när det gäller antalet avgjorda mål, omloppstider och arbetstillfredsställelsen hos personalen i det två berörda mottagar-domstolarna.

Utökat samarbete med fler domstolar

Under 2019 har arbetet fortsatt med samma inriktning, men utökats med fokus på sex nya domstolar i landet. Dessutom genomförs en förstudie för att kunna ta fram ett projektförslag för ett nytt utvecklingssamarbete med det bosniska domstolsväsendet. Det handlar dels om att befästa de framgångar och nya arbetsformer som det nuvarande projektet har nått och dels om att titta på andra möjliga samarbetsområden.

”

Alla på domstolen i Bijeljina är jättenöjda med projektet. Effektiviteten och kvaliteten på arbetet har höjts – ett verktyg för domarna att befrias från arbetsuppgifter som kan utföras av andra domstolsanställda.

AID HANUŠIĆ
LAGMAN BIJE LJINA

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Kortare insatser

Varje år deltar experter från Sveriges Domstolar i många kortare utvecklingsinsatser, främst inom ramen för EU-kommissionens Technical Assistance and Information Exchange instrument (TAIEX) men även på uppdrag av t.ex. OSSE och Europarådet. Under senare år har sådana insatser genomförts i Vitryssland, Kazakstan, Georgien,

Ukraina, Makedonien, Bosnien-Hercegovina och Chile. Uppdragen har berört frågor såsom förtroendeskapande arbete i domstol, utbildning av domare, mediehantering, jämställdhetsintegrering, kvinnors tillgång till rättvisa, könsbaserat och sexualiserat våld och åtgärder mot penningtvätt.

Fredsfrämjande verksamhet

Personalbidrag från Sveriges Domstolar

Domstolsverket ställer personal från Sveriges Domstolar till förfogande för internationella fredsfrämjande insatser, främst inom ramen för EU. Under 2018 var sex medarbetare från Sveriges Domstolar utsända på längre fredsfrämjande uppdrag, vilket är det största antalet någonsin. Utsänd personal tjänstgör vid olika insatser och vid Europeiska utrikes-tjänstens huvudkontor i Bryssel.

Utsända i EU:s rättsstödsinsats i Kosovo (EULEX Kosovo) har i huvudsak tjänstgjort som domare och beredningsjurister (legal officers) i appellationsdomstolen och Högsta domstolen i Pristina. Det innebär att de har medverkat till att avgöra mål och ärenden av känslig art. Under 2018 förändrades mandatet för EULEX Kosovo på ett sätt som innebär att möjligheten att sekondera dömande personal till insatsen upphörde. Denna förändring har bl.a. medfört att Domstolsverket kommer nominera personal till andra insatser med ett rättsstatligt (Rule of Law) mandat, exempelvis EU:s rådgivande insats i Ukraina (EUAM Ukraina) och EU:s övervakningsinsats i Georgien (EUMM Georgien). Domstolsverket överväger även möjligheten att sekondera personal till insatser inom FN.

Under 2018 har Domstolsverket haft tre utsända i EU:s polisinsats för den palestinska myndigheten (EUPOL COPPS). De har tjänstgjort vid insatsens rättsstatsenhet vars huvuduppgift är att stödja de palestinska myndigheterna inom rättsväsendet på det straffrättsliga området. Två av dessa har tjänstgjort som biträdande chef för sektionen vilket inneburit en möjlighet att påverka enhetens strategiska inriktning.

Modulära och skalbara korttidsinsatser

Under senare år har Sveriges Domstolars fredsfrämjande verksamhet utvecklats till att även omfatta bidrag till kortare insatser. Domstolsverket har tagit fram koncept för modulära och skalbara korttidsinsatser inom ett flertal tematiska områden som kan användas i olika insatser. Det huvudsakliga syftet är att öka insatsernas genomslag i mottagarlandet vilket ligger i linje med EU:s prioriteringar för mer effektiva insatser. Dessutom innebär möjligheten att kunna bidra med nischad expertis från Sveriges Domstolar att värdet på utsänd personal höjs. Kortare insatser av detta slag har under senare tid genomförts inom e-lärande, könsrelaterat våld, förtroendeskapande åtgärder samt på temat IT-säkerhet, det senare tillsammans med experter från Åklagarmyndigheten.

Klippsmoskén, Jerusalem. Foto: Carl-Johan Breitholtz

Domstolsverket har ansökt om medlemskap i utbildningsnätverket European Security and Defence College (ESDC) och kommer bidra med experter till en utbildning för insatsspersonal inom området utredning och förebyggande av könsrelaterat våld. Utbildningsinsatsen arrangeras tillsammans med tysk polis.

Vikten av en fungerande rättsstat

En fungerande rättsstat är det övergripande målet för samtliga insatser Sveriges Domstolar deltar i. Respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer är avgörande för ett lands demokratiska samhällsutveckling. Lagstiftning som baseras på rättsstatens principer får begränsat genomslag om det inte finns adekvata rättsliga institutioner som kan upprätthålla dem genom en väl fungerande rättsskipning. Detsamma gäller möjligheten

att få genomslag för politiska beslut avsedda att stärka demokrati och medbestämmande. Oberoende och effektiva rättsliga institutioner har också avgörande betydelse för att kunna minska alla former av våld, övergrepp och utnyttjande samt möjliggöra god samhälls- och ekonomisk utveckling i stort. En fungerande rättsstat förstärker skyddet för de mänskliga rättigheterna och förebygger därmed konflikter och stärker freden på lång sikt.

Kulhål på en husvägg i Sarajevo. Foto: Carl-Johan Breitholtz

Övriga överväganden och riktlinjer för verksamheten

Sveriges Domstolars internationella verksamhet ska bidra till att främja rättsstatens principer, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Insatserna ska även bidra till ökad jämställdhet och frågor om kvinnor, fred och säkerhet ska integreras i allt arbete för fred och säkerhet. Våra insatser inom både det internationella utvecklingssamarbetet och den fredsfrämjande verksamheten syftar normalt till institutions- och kapacitetsutveckling i mottagarlandet inom områden det själv prioriterat för att åstadkomma långsiktiga och hållbara förändringar av rätts- och domstolsväsendet. I den mån det är möjligt bör arbetet genomsyras av ett rättskedjeperspektiv. Ofta erhålls de mest verkningsfulla insatserna genom ett samarbete mellan myndigheterna inom rätts-

väsendet i givarland och mottagarland. Ett sådant perspektiv ökar förutsättningarna för oberoende, transparens och effektivitet samt motverkar korruption. Inom det straffrättsliga området riskerar exempelvis en satsning på polisväsendet utan motsvarande stöd till åklagare, domare och kriminalvård att skapa trånga sektorer som delvis kan motverka en insats syfte i ett större perspektiv.

Vidare ska insatser ske inom områden där Sveriges Domstolar kan antas ha särskilda förutsättningar att bidra med expertis och erfarenhet. Matchning sker mellan inkomna uppdrag och i första hand den kompetens som finns i Sveriges Domstolars särskilda expertbas för internationell verksamhet.

Vår förändringsteori

Det är en utmaning att uppnå hållbara beteendeförändringar och förändrade strukturer på organisatorisk nivå. Det är långt ifrån enkelt att åstadkomma en effektiv insats, mäta dess resultat och ge ytterligare rekommendationer på vad mer som behövs för att uppnå positiva resultat som består över tid. Det kräver bland annat ödmjukhet och lyhördhet. Samtliga aktiviteter föregås av en noggrann analys. Utifrån den tar vi fram tydliga mål och aktiviteter för att uppnå dessa. I den mån det är möjligt utvärderas och finjusteras insatserna allteftersom. Samtliga insatser äger rum i länder med stora utmaningar och komplexa miljöer. Därför är det viktigt att identifiera såväl större förändringar som små förbättringssteg i rätt riktning. Arbetet handlar ofta om att

så frön till idéer som kan leda till förändringar över tid.

Ofta handlar förändringsarbete om praktisk tillämpning av regelverk snarare än behov av ny lagstiftning. Institutioner består av människor och för att åstadkomma förändringar måste experter från Sveriges Domstolar lyckas nå ut och påverka dem som arbetar där. De måste därför besitta en förmåga att relativt snabbt etablera förtroende och hitta goda samverkansytor med sina kollegor i samarbetslandet. Däri ligger Sveriges Domstolars största styrka – i det mellanmännsliga mötet och utbytet mellan domare och annan domstolspersonal.

Studiebesök

Intresset för att besöka Sveriges Domstolar är stort och antalet förfrågningar som Domstolsverket hanterar har ökat under senare år. Temana för studiebesöken är skiftande, men återkommande inslag är effektiv målhantering, teknik i domstol och organisatoriska frågor. Stort intresse har också visats för Domstolsverket som myndighet.

*Besök till Kammarrätten i Stockholm av medlemmar från Egyptens kassationsdomstol och högsta domstol.
Foto: Kammarrätten i Stockholm*

Mer information

För mer information om Sveriges Domstolars internationella verksamhet kontakta Enheten för internationella relationer vid Domstolsverket:

internationellsamordning@dom.se
036-15 53 00 (Domstolsverkets växel)

Se även www.domstol.se.

Du som är anställd inom Sveriges Domstolar kan också läsa mer på Intranätet under "Internationellt".

SVERIGES DOMSTOLAR